

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. novembra 1902.

Politični oddelek.

Prezirani.

Še nikdar se ni brezpomembnost in brezplivnost jugoslovanske delegacije v državnem zboru tako očitvidno pokazala, kakor ravno v zadnjih dnevih, ko je vlada prisiljena, iskati porazumljenja s Čehi.

Vlada je v veliki stiski. Čehi zahtevajo, naj se jim da češki notranji uradni jezik. Ko bi Čehom bilo količkaj resno za slovansko vzajemnost, o kateri sicer tako radi govore, poiskali bi soglasja z drugimi slovanskimi strankami in poskusili prisiliti vlado in Nemce, da se sklene v državnem zboru državni okvirni jezikovni zakon, da se reši jezikovno vprašanje ne parcielno, nego v celoti.

Čehi pa tega ne store, ker se nečejo zameriti Maloruse zatirajočim Poljakom in ker vedo, da sami laglje kaj dosežejo. Naposled — kaj hočemo? La charité commence par soi-même. Čehi postopajo egoistično, kakor že mnogokrat in kakor postopajo tudi drugi Slovani; tega pa naposled ni zameriti; a vsaj o slovanski vzajemnosti naj se nikar ne govori toliko.

Torej — Čehi so prisilili vlado, da se trudi, ugoditi njih zahtevam. V torek teden je ministrski predsednik posegel v debato o jezikovnem vprašanju in delal Čehom tako lepe poklone, da enakih menda še niso slišali.

Körberjev nastop v tej debati je bil velevažen. Posebno značilno pa je to, da se Körberju ni vredno zdelo, izreči le besedico o jezikovnem vprašanju med Slovenci in Hrvati.

To je izraz tacega preziranja in zaničevanja jugoslovanskih poslancev, da kaj jednakega menda še nismo doživeli.

Le pomislimo! Trije jugoslovanski poslanci so pri omenjeni debati razpravljali o jezikovnih razmerah mej Slovenci in Hrvati. Biankini, Ferri in Ploj so razkrili uprav škandalozne stvari. Razvil se je govorniški dvoboj mej Biankinijem in italijanskim poslancem Bartolijem, a vzlic temu se ministrskemu predsedniku ni zdelo vredno, reagirati na vse te obtožbe, na vsa ta očitavanja, na vsa ta vprašanja le z jedno samo besedico. „Lepi klub“ je s tem dobil moralno zaušnico, da hujše ni mogoče dobiti.

To preziranje pa ni samo žaljivo in poniževalno za poslance, nego je tudi politično velepomembno. To preziranje priča, da vlada čisto nič ne misli na to, lotiti se jezikovnega vprašanja tudi za Jugoslovane. Vlada bi se le rada s Čehi porazumela, ker ve, da je jezikovno vprašanje za Jugoslovane v tistem hipu pokopano, čim so Čehi uzadovoljeni in, kakor poznamo razmere, smo prepričani, da je temu tudi res tako. Čehi ne pojdejo za nas po kostanj v ogenj nego bodo vedno skrbeli zase in svoje postopanje urejali po svojih interesih. Kdor kaj družega pričakuje, je naivnež.

Položaj je torej tak, da za nas ni nobenega upanja v sedanjem času in sploh zajedno s Čehi priti do svojih pravic, dasi je sedanji trenotek velevažen. Iz svojih moči ne spravimo Slovenci jezikovnega vprašanja nikdar več na dnevni red in če bodo Čehi uzadovoljeni nam pri takem poskusu ne bodo pomagali.

Kdo je kriv, da smo prav v sedanjem trenutku ostali tako grdo na cedilu, da sme ministrski predsednik jugoslovansko delegacijo naravnost prezirati?

Krivi so poslanci sami. Napredni štirje slovenski poslanci se ne morejo ganiti. Po številu jih je tako malo, da ne morejo začeti nobene velike akcije nego so primorani, od slučaja do slučaja kaj izposlovati od vlade.

Šusteršičev klub pa se je združil s hrvatsko-slovenskim klubom in je pa po številu svojih članov v stanu, izsiliti, da se vlada bavi z jugoslovanskim jezikovnim vprašanjem. Prostovoljno se vlada te delikatne zadeve nikdar ne loti, to je pribito. Lotila bi se je samo, če bi bila k temu primorana.

A kaj je „lepi klub“ storil, da primora vlado storiti ta korak in se baviti z jugoslovanskim vprašanjem? Čisto nič!

Le nikar sanjariti, da se vlada količkaj zmeni za prazne govore, za rekriminacije in za grožnje. Kaj bi se tudi bala hofrata Ploja gromovnika Biankinija ali pa Ferrija, ko vender ve, da ostane pri samih besedah, do dejanj, do tacih dejanj, ki bi vlado spravila v stisko, pa nikdar ne pride. Kaj bi se bala poslancev, ki zdaj deklamujejo o opoziciji pri proračunu pa glasujejo zdaj proti vladi, čez par dni pa za vlado. Kaj bi se bala tega kluba, ko ve, da je dalmatinska narodna stranka odvisna od vladne milosti in da je Barwinski poslanec le ker so vladni bajoneti silili volilce zanj glasovati. Tak klub ne bo nikdar imel poguma in moči, nastopiti energično in vlado prisiliti, da ga upošteva in da z njem računa. Körber ve, da ta „lepi klub“ lahko spravi v žep, če da „Gospodarski zvezi“ par stotakov podpore — kaj bi se torej lotil težkega in nevarnega jugoslovanskega jezikovnega vprašanja.

Le nikari prikrivati resnice in jo pačiti. Če bi jugoslovanski poslanci vložili dvajset nujnih predlogov, bi vsaka vlada morala z njimi paktirati. Teh predlogov pa ne vložite, to je bolj gotovo, kakor amen v očenašu, in zato se vlada tudi čisto nič ne zmeni za Jugoslovane. In prav ima. Narod, ki ima slabo zastopstvo, tudi ni vreden, da bi se kdo nanj oziral. Le tisti narodi žive, ki imajo notranjo moč se boriti za svoje pravice; narodi, ki te moči nimajo, morajo pasti. Življenje je boj in ne sentimentalni roman.

Politični pregled.

Notranji položaj je danes še prav tako popolnoma nejasen, kakor je bil pred 14 dnevi. Körber skuša dobiti za pomnožitev armade in za zvišanje civilne liste parlamentarno večino in ker ve, da sedanje njegovo ministrstvo take večine ne more zlimati, skuša stranke vjeti v koalicijsko zanjko. Stranke naj dovolijo te in še razne druge ljudstvu škodljive reči, zato pa dobe nekateri voditelji ministrske portfelje. Pa ne gre. Čehi nočejo opustiti „tiste obstrukcije“ ako se jim ne dovoli češki notranji uradni jezik. Körber skuša Nemce pridobiti, da bi proti primerni kompenzaciji dovoli, da se uvede češki notranji uradni jezik. A Nemci se nočejo udati. Za njimi stoje radikalne stranke in teh se Nemci boje. Vse kaže, da se Körberjeva kombinacija ne posreči. Sicer bi se Nemci, Čehi in Poljaki prav radi združili v koalicijo in si razdelili portfelje, ali jezikovno vprašanje jim brani, da si sežejo v roke. Čehi ne smejo odnehati, Nemci ne smejo privoliti. Kaj se zgodi, je popolnoma nejasno. Večinoma se misli, da pride

do razpusta parlamenta in do novih volitev, a verjetno to ni. Kaj naj se z razpustom doseže? Razmere se z novimi volitvami čisto nič ne premene. Zato pa je verjetnejše, da odstopi Körber in se z drugim ministrstvom poskusi, doseči pomnožitev armade in zvišanje civilne liste, ali pa pride § 14.

Državni zbor. — V poslanski zbornici so razpravljali več dni o raznih dogodkih povodom deželnozborske volitve na Nižjeavstrijskem. Čule so se jako ostre besede in hude psovke; naposled je prišlo še do pretepa. Zdaj je na vrsti še kakih 40 nujnih predlogov. Da se ti do Božiča ne rešijo, je več kakor gotovo. Zbornica more priti do dnevnega reda samo če predlagatelji prostovoljno umaknejo svoje predloge.

Ogrska. — Madjari so začeli strastno gonjo proti cesarju zaradi pomnožitve armade in zaradi zahtevanega zvišanja civilne liste. Gonja je taka, da je pesnik Jokai, najpopularnejši madjarski literat, izdal poseben oklic, v katerem spominja Madjare na dokaze cesarjeve specialne naklonjenosti do Madjarov, ter jih roti, naj odnehajo. Cesar je nameraval za nekaj tednov priti na Ogrsko, a je to radi te gonje opustil.

Srbija. — Zgodila se je zopet važna prememba. Radikalci imajo v narodni skupščini večino in zahtevajo vsled tega, da se sestavi radikalno ministrstvo. Dosedanje ministrstvo Velimirović je bilo sestavljeno iz različnim strankam pripadajočih mož. Ker je ministrstvo prišlo do spoznanja, da nima večine v skupščini, je odstopilo. Sedaj je kralj naročil generalu Cincar-Markoviću naj sestavi novo ministrstvo. Ta general je pri radikalcih še bolj nepriljubljen, kakor je bil dosednji ministrski predsednik, zlasti ker je znano, da je Cincar-Marković velik nasprotnik Rusije in prijatelj Avstrije. To kaže, da se pripravljajo v Srbiji zopet velike premembe in da mora javnost biti pripravljena na posebno presenečenje.

Atentat na belgijskega kralja. — V soboto se je darovala v Bruselju maša zadušnica po ranjki kraljici. Te maše se je udeležil kralj z družino in z drugimi dvornimi dostojanstveniki. Po končani službi božji se je peljal kralj, njegova družina in dvorni dostojanstveniki v treh kočijah domov. Kar ustrelil nekdo trikrat iz revolverja na kočije. Jedna kroglja je razbila šipo tretje kočije, v kateri se je peljal veliki dvorni maršal grof Oultremont, ter odletela mimo grofovega obraza, ne da bi ga ranila. Kralj se je peljal s Flanderskim grofom in z njegovim sinom v prvi kočiji, v drugi pa sta sedeli Flanderska grofica in pa kneginja Elizabeta. Napadalec je nameril na drugo kočijo, v kateri se je ob drugih slovesnih prilikah navadno vozil kralj. Ker so pa konji začeli teči ravno takrat, ko je napadalec meril, zgodilo se je, da je priletela kroglja v tretjo kočijo, mesto v drugo. Napadalec so navzoči policaji koj prijeli ter ga odpeljali na policijo, posadivši ga v neki voz. Združeni sili policije in vojaštva se je komaj posrečilo ubraniti, da ni razkačena množica ljudstva, ki je neprestano upila: „Živijo kralj in smrt napadalcu“, napadalec na licu mesta umorila. Voz, v katerem so napadalec prepeljali na policijo, je bil ves preboden in porezan. Napadalec se imenuje Gennaro Rubino je 43 let star in je Italijan. Prišel je baje iz Londona v Bruselj nalašč zato, da bi ubil kralja. Po poklicu je Rubino knjigovodja. Pri preslišanju je izpovedal, da je anarhist. Hotel je streljati na kralja že v cerkvi, ali ker se je bal, da ne bi zadel mesto kralja kakega vojaka, je to namero v cerkvi opustil. Ko so ga vprašali, ali ima še kakega tovariša, je rekel, da je bil sam. Drugi so potrdili, da so ga malo pred napadom videli v družbi z nekim drugim človekom. To mnenje se potrjuje tudi s tem, da niso mogli najti revolverja, s katerim je streljal, ter da je revolver pobral najbrže njegov spremljevalec ter z njim pobegnil. Napadalec Rubino je služil svoj čas v italijanski vojaški službi. Bil je tam narednik. Ali kmalu je postal hud nasprotnik vojaštva ter je začel pisati ostre članke proti militarizmu. Vsled tega in vsled drugih in-subordinacij je bil obsojen na 5 let vojaške ječe. Vsled pomi-